Т. А. КОЦЬ

Інститут української мови НАН України
м. Київ, Україна
Електронна пошта: tetyana_kots@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-4622-9559>

КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ ЗАСАДИ СУЧАСНОГО ЖУРНАЛІСТСЬКОГО ДИСКУРСУ У АСПЕКТІ АКСІОЛОГІЇ

У статті з'ясовано сталі і змінні комунікативно-прагматичні ознаки сучасного журналістського дискурсу, який формують тексти, створені з урахуванням відповідних сфер комунікативної діяльності соціуму, комунікативних ситуацій та динаміки екстралінгвальних чинників. Показано, що зміст тексту кодується засобами національної мови, спільним фондом знань автора і реципієнта, який постійно розширюється і змінюється.

Функцію впливу на масову свідомість суспільства сучасних ЗМК реалізують, зокрема, оцінні мовні засоби, у самій природі яких закладено можливість моделювання не лише дійсності, а й потрібних для утвердження в соціумі ідеологічних принципів, що визначають спосіб суспільного мислення.

Публіцистичні тексти засвідчують функціонування логічної (раціональної) й емоційної (ірраціональної) оцінності. Логічну оцінність мотивують раціональні думки, а емоційну — почуття суб'єкта до об'єкта (особи, предмета, явища, події тощо).

Позитивна або негативна змістова шкала оцінності журналістського дискурсу формується відповідно до визначених у суспільстві соціальних, національно-культурних, моральних цінностей.

Показовим для аксіології журналістського дискурсу є формування експресивного словника з соціально-оцінним забарвленням, що позначає явища, факти, події суспільно-політичного життя. Основою його творення є тематично різноманітна загальнолітературна лексика, яка внаслідок переносного вживання трансформується в однорідні експресивні позитивно- або негативнооцінні функціонально-стилістичні слова та вислови.

Негативна оцінність у публіцистичних текстах може набувати ознак мовної агресії — деструктивного використання експресивних мовних засобів з метою вираження зневаги, неприязні, ворожості, погроз до адресата. Її одиницями є стилістично марковані мовні засоби (інвективи, грубі висловлення).

Зміна ціннісної парадигми на зламі XX – XXI ст. позначається на мовній свідомості українців, спричинює активізацію виразно національно маркованих одиниць, внутрішньомовні пошуки прийомів і засобів створення публіцистичного колориту, реалізацію потенційних можливостей мови.

Ключові слова: журналістський дискурс, публіцистичний текст, оцінність, позитивнооцінні засоби, негативнооцінні засоби.

T. A. KOTS

Institute of the Ukrainian Language of National Academy of Sciences of Ukraine

Kyiv, Ukraine

E-mail: tetyana_kots@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0003-4622-9559>

**COMMUNICATIVE-PRAGMATIC FOUNDATIONS OF MODERN
JOURNALISTIC DISCOURSE: AXIOLOGICAL APPROACH**

The article clarifies the constant and variable communicative-pragmatic features of modern journalistic discourse, which is formed by texts created taking into account the relevant areas of communicative activity of society, communicative situations and the dynamics of extralingual factors. It is shown that the content of the text is encoded by means of the national language, a common fund of knowledge of the author and the recipient, which is constantly expanding and changing.

The function of influencing the mass consciousness of the society of modern WMCs is made possible by evaluative linguistic means, in the very nature of which the possibility of modeling not only reality but also the ideological principles necessary for the establishment of social thinking in society is inherent.

Journalistic texts testify to the functioning of logical (rational) and emotional (irrational) evaluation. Logical objective thoughts, and emotional — the feelings of the subject to the object (person, object, phenomenon, event, etc.).

Positive or negative semantic scale of evaluation of journalistic discourse is formed in accordance with certain social, national-cultural, moral values in society.

The defining feature of the language of mass media is the functioning of evaluative transformed precedent expressions, which, ensuring the longevity of cultural and intellectual experience of the people, reflect trends in the semantic system of language and are synchronous time markers of social trends of the day.

Negative evaluation in journalistic texts can acquire signs of language aggression — destructive use of expressive language means to express contempt, hostility, hostility, threats to the addressee. Its units are stylistically marked language means (invectives, crude expressions).

Changing the value paradigm at the turn of the XX – XXI centuries affects the language consciousness of Ukrainians, causes the activation of clearly nationally marked units, intralinguistic search for techniques and means of creating journalistic flavor, the realization of the potential of the language.

Keywords: journalistic discourse, journalistic text, evaluation, positive evaluation means, negative evaluation means.

Дата надходження до редакції — 28.02.2021

Дата затвердження редакцією — 11.03.2021